

Svar på motion (S) om
avgiftsfritt fritids för våra
mellanstadieelever

21

KS 2025.291

§ 100

Svar på motion (S) om avgiftsfritt fritids för våra mellanstadieelever (KS 2025.291)

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige avslår motionen, i enlighet med Barn- och ungdomsnämndens förslag.

Reservationer

Jerri Bergström och Sandra Rudeberg (båda S) reserverar sig mot beslutet till förmån för Sandra Rudebergs (S) yrkande.

Anteckning

Gunnar Bergström (V) lämnar följande protokollsanteckning:

Vänsterpartiet ansluter sig till motionens grundtanke men anser att följande mening behöver läggas till:

Utredningen bör ha direktiv att som del av den föreslagna utredningen lägga fram ett förslag om hur de som väljs ut för att ingå projektet väljs ut på ett rättvist sätt som är förenligt med att alla kommunens invånare ska behandlas lika.

Sammanfattning av ärendet

Socialdemokraterna har väckt en motion med yrkande att barn- och ungdomsförvaltningen får i uppdrag att utreda möjligheten till ett pilotprojekt om avgiftsfritt fritidshem för barn mellan 10 och 12 år. Därtill yrkar de att barn- och ungdomsförvaltningen får i uppdrag att utöka informationsinsatserna kring inskriven fritidsverksamhet.

Motionen har skickats på remiss till Barn- och ungdomsnämnden. Nämnden har skrivit ett remissvar utifrån nämndens uppdrag och mål. Nämndens uppdrag är att fullgöra de uppgifter som följer av huvudmannaskapet för skolväsendet. Det innebär att nämnden bland annat ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med skollagen, läroplaner, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

Barn- och ungdomsnämnden ser inte att det utifrån motionärens yrkande finns skäl att uppdraga åt barn- och ungdomsförvaltningen att utreda avgiftsfritt fritidshem för elever mellan 10 och 12 år eller att förvaltningen ska få i uppdrag att utöka informationsinsatserna kring inskriven fritidshemsverksamhet. Nämndens svar bifogas ärendet i sin helhet.

Yrkanden

Sandra Rudeberg (S) yrkar bifall till motionen.

Ordförande, Johan Skog (M), yrkar att kommunstyrelsen bifaller arbetsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordförande, Johan Skog (M), ställer Sandra Rudebergs (S) yrkande mot sitt eget yrkande och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med hans egna yrkande.

Beslutsunderlag

- §93 KS AU Svar på motion (S) om avgiftsfritt fritids för våra mellanstadieelever
- Tjänsteskrivelse 2026-05-05, Svar på motion (S) om att erbjuda avgiftsfritt fritids för våra mellanstadieelever
- Motion (S) om att erbjuda avgiftsfritt fritids för våra mellanstadieelever
- Barn- och ungdomsnämndens yttrande, Remissvar, motion om att erbjuda avgiftsfritt fritids

Paragrafen är justerad

§ 93

Svar på motion (S) om avgiftsfritt fritids för våra mellanstadieelever (KS 2025.291)

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår att

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige avslår motionen, i enlighet med Barn- och ungdomsnämndens förslag.

Reservationer

Sandra Rudeberg (S) reserverar sig mot beslutet till förmån för sitt eget yrkande.

Sammanfattning av ärendet

Socialdemokraterna har väckt en motion med yrkande att barn- och ungdomsförvaltningen får i uppdrag att utreda möjligheten till ett pilotprojekt om avgiftsfritt fritidshem för barn mellan 10 och 12 år. Därtill yrkar de att barn- och ungdomsförvaltningen får i uppdrag att utöka informationsinsatserna kring inskriven fritidsverksamhet.

Motionen har skickats på remiss till Barn- och ungdomsnämnden. Nämnden har skrivit ett remissvar utifrån nämndens uppdrag och mål. Nämndens uppdrag är att fullgöra de uppgifter som följer av huvudmannaskapet för skolväsendet. Det innebär att nämnden bland annat ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med skollagen, läroplaner, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

Barn- och ungdomsnämnden ser inte att det utifrån motionärens yrkande finns skäl att uppdraga åt barn- och ungdomsförvaltningen att utreda avgiftsfritt fritidshem för elever mellan 10 och 12 år eller att förvaltningen ska få i uppdrag att utöka informationsinsatserna kring inskriven fritidshemsverksamhet. Nämndens svar bifogas ärendet i sin helhet.

Yrkanden

Sandra Rudeberg (S) yrkar bifall till motionen.

Ordförande, Johan Skog (M), yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Beslutsgång

Ordförande, Johan Skog (M), ställer proposition på sitt eget yrkande och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar i enlighet med det. Ordförande ställer proposition på Sandra Rudebergs (S) yrkande och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att avslå detsamma.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2026-05-05, Svar på motion (S) om att erbjuda avgiftsfritt fritids för våra mellanstadieelever
- Motion (S) om att erbjuda avgiftsfritt fritids för våra mellanstadieelever

- Barn- och ungdomsnämndens yttrande, Remissvar, motion om att erbjuda avgiftsfritt fritids

Paragrafen är justerad

Tjänsteskrivelse

Svar på motion (S) om avgiftsfritt fritids för våra mellanstadieelever

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige avslår motionen, i enlighet med Barn- och ungdomsnämndens förslag.

Sammanfattning av ärendet

Socialdemokraterna har väckt en motion med yrkande att barn- och ungdomsförvaltningen får i uppdrag att utreda möjligheten till ett pilotprojekt om avgiftsfritt fritidshem för barn mellan 10 och 12 år. Därtill yrkar de att barn- och ungdomsförvaltningen får i uppdrag att utöka informationsinsatserna kring inskriven fritidsverksamhet.

Motionen har skickats på remiss till Barn- och ungdomsnämnden. Nämnden har skrivit ett remissvar utifrån nämndens uppdrag och mål. Nämndens uppdrag är att fullgöra de uppgifter som följer av huvudmannaskapet för skolväsendet. Det innebär att nämnden bland annat ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med skollagen, läroplaner, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

Barn- och ungdomsnämnden ser inte att det utifrån motionärens yrkande finns skäl att uppdra åt barn- och ungdomsförvaltningen att utreda avgiftsfritt fritidshem för elever mellan 10 och 12 år eller att förvaltningen ska få i uppdrag att utöka informationsinsatserna kring inskriven fritidshemsverksamhet. Nämndens svar bifogas ärendet i sin helhet.

Ekonomiska konsekvenser

Av samtliga elever folkbokförda i Vallentuna kommun som var inskrivna i fritidshemmet i januari 2026, gick 469 elever, eller 22 %, i årskurs 4-6 (10-12 åringarna). Att införa avgiftsfritt fritidshem för dessa elever, skulle innebära ett intäktsbortfall med 4,6 miljoner kronor per år. Beräkningen utgår från genomsnittliga avgiftsintäkter och tar inte hänsyn till om barnen i åldersgruppen utgör barn 1, 2 eller 3 i hushållet enligt maxtaxans regelverk. Mot denna bakgrund bedöms beräkningen utgöra ett övre takskenario.

Konsekvenser för barn

Motionshantering har ingen direkt påverkan för elever och barn. Att inhämta synpunkter från barn/ungdomar eller genomföra en analys gällande barn/ungdomsperspektivet bedöms inte vara nödvändigt i detta ärende.

Om ett beslut skulle fattas om att bifalla motionen är konsekvenserna för barn och unga i hög grad beroende av vilka omprioriteringar som skulle krävas för ett genomförande.

Annika Hellberg
Kommundirektör

Emelie Hallin
Stabschef

Expedieras till:
Akten

Barn- och ungdomsnämnden

Motion till Kommunfullmäktige 6 oktober 2025

Erbjud avgiftsfritt fritids för våra mellanstadieelever

Fritidshemmet ska vara en självklar del av skoldagen och för många barn och föräldrar är fritidshemmet en omtyckt och viktig verksamhet. Tyvärr har resurserna till fritidshemmen minskat (kostnad per elev justerat för inflation) under lång tid i Vallentuna, vilket har påverkat kvaliteten och tillgängligheten. Det är oroande att deltagandet i fritidsverksamheten bland barn mellan 10-12 år har minskat under lång tid i Vallentuna. 2024 var deltagandet så lågt som 27,5 %. För familjer som har flera barn i förskole- och skolålder och ensamstående föräldrar kan avgifterna vara kännbara.

Skolan och fritidshemmet har ett så kallat kompensatoriskt uppdrag. Fritidshemmet kan främja barns utveckling, inklusive kunskaper, samarbetsförmåga, självkänsla och sociala kompetenser. Fritidshemmet kan även spela en viktig roll i att förebygga utanförskap och kriminalitet genom att erbjuda en trygg och meningsfull miljö.

Vi socialdemokrater tycker därför att det finns anledning att fler av de äldre barnen i Vallentuna ska vara inskrivna och ta del av utbildning inom fritidshem. Socialdemokraterna föreslår att barn- och ungdomsförvaltningen får i uppdrag att utreda möjligheten till ett pilotprojekt i Vallentuna. Projektet går ut på att erbjuda avgiftsfritt fritidshem för barn i åldern 10-12 år. Syftet är att öka inskrivningsgraden i fritidshemmet och ge alla barn och unga, oavsett bakgrund, en god fritid och uppväxt.

Att införa avgiftsfritt fritidshem skulle inte bara vara ett steg mot en mer jämlik barndom utan även en investering i framtiden. Trygga barn lyckas bättre i skolan och livet.

Mot bakgrund av ovanstående så yrkar Socialdemokraterna följande:

- Att barn- och ungdomsförvaltningen får i uppdrag att utreda möjligheten till ett pilotprojekt om avgiftsfritt fritidshem för barn mellan 10-12 år.
- Att barn- och ungdomsförvaltningen får i uppdrag att utöka informationsinsatserna kring inskriven fritidsverksamhet.

För den socialdemokratiska gruppen i kommunfullmäktige

Sandra Rudeberg

§ 25

Remissvar, motion om att erbjuda avgiftsfritt fritids (BUN 2025.166)

Beslut

Barn- och ungdomsnämnden beslutar att:

- anta föreslaget remissvar.
- föreslå att kommunfullmäktige avslår motionen.

Reservationer

Sandra Rudeberg, Helena Vakk och Maria Nordberg Fosselius (alla S) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Socialdemokraterna har väckt en motion med yrkande att barn- och ungdomsförvaltningen får i uppdrag att utreda möjligheten till ett pilotprojekt om avgiftsfritt fritidshem för barn mellan 10 och 12 år. Därtill yrkar de att barn- och ungdomsförvaltningen får i uppdrag att utöka informationsinsatserna kring inskriven fritidsverksamhet.

Barn- och ungdomsnämndens remissvar utgår från nämndens uppdrag och mål. Nämndens uppdrag är att fullgöra de uppgifter som följer av huvudmannaskapet för skolväsendet. Det innebär att nämnden bland annat ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med skollagen, läroplaner, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

Yrkanden

Camilla Blacker Wallinsson (M) yrkar bifall till arbetsutskottets förslag.

Sandra Rudeberg (S) yrkar att barn- och ungdomsnämnden föreslår att kommunfullmäktige bifaller motionen.

Beslutsgång

Ordförande, Camilla Blacker Wallinsson (M), ställer sitt eget yrkande mot Sandra Rudeberg (S) yrkande. Ordförande finner att barn- och ungdomsnämnden beslutar enligt hennes eget yrkande.

Beslutsunderlag

- §19 BUN AU Remissvar, motion om att erbjuda avgiftsfritt fritids
- Tjänsteskrivelse, 2026-02-09, Svar på motion om avgiftsfritt fritids
- Remiss, Motion (S) om att erbjuda avgiftsfritt fritids
- Remissvar, motion om avgiftsfritt fritids

Paragrafen är justerad

Tjänsteskrivelse

Remissvar, motion om att erbjuda avgiftsfritt fritids

Förslag till beslut

Barn- och ungdomsnämnden beslutar att:

- anta föreslaget remissvar och
- föreslå att kommunfullmäktige avslår motionen.

Sammanfattning av ärendet

Socialdemokraterna har väckt en motion med yrkande att barn- och ungdomsförvaltningen får i uppdrag att utreda möjligheten till ett pilotprojekt om avgiftsfritt fritidshem för barn mellan 10 och 12 år. Därtill yrkar de att barn- och ungdomsförvaltningen får i uppdrag att utöka informationsinsatserna kring inskriven fritidsverksamhet.

Barn- och ungdomsnämndens remissvar utgår från nämndens uppdrag och mål. Nämndens uppdrag är att fullgöra de uppgifter som följer av huvudmannaskapet för skolväsendet. Det innebär att nämnden bland annat ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med skollagen, läroplaner, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

Ekonomiska konsekvenser

Av samtliga elever folkbokförda i Vallentuna kommun som var inskrivna i fritidshemmet i januari 2026, gick 469 elever, eller 22 %, i årskurs 4-6 (10-12-åringarna). Att införa avgiftsfritt fritidshem för dessa elever, skulle innebära ett intäktsbortfall med 4,6 miljoner kronor per år. Beräkningen utgår från genomsnittliga avgiftsintäkter och tar inte hänsyn till om barnen i åldersgruppen utgör barn 1, 2 eller 3 i hushållet enligt maxtaxans regelverk. Mot denna bakgrund bedöms beräkningen utgöra ett övre takscenario.

Konsekvenser för barn

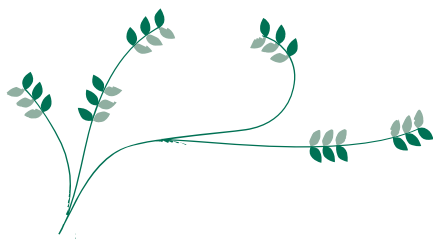
Barn- och ungdomsnämndens beslut om remissvar har ingen direkt påverkan för elever och barn. Att inhämta synpunkter från barn/ungdomar eller genomföra en analys gällande barn/ungdomsperspektivet bedöms inte vara nödvändigt i detta ärende.

Ida Liljeros
Avdelningschef

Anna Mattsson
Samordnare

Expedieras till:
Akten

2026-02-11

Remissvar – Motion om att erbjuda avgiftsfritt fritids

Remissvaret avser DNR KS 2025.291

Sammanfattning

Barn- och ungdomsnämndens remissvar utgår från nämndens uppdrag och mål. Nämndens uppdrag är att fullgöra de uppgifter som följer av huvudmannaskapet för skolväsendet.

Sammanfattningsvis ser barn- och ungdomsnämnden inte att det utifrån motionärens yrkande finns skäl att uppdra åt barn- och ungdomsförvaltningen att utreda avgiftsfritt fritidshem för elever mellan 10 och 12 år eller att förvaltningen ska få i uppdrag att utöka informationsinsatserna kring inskriven fritidshemsverksamhet.

Bakgrund och gränsdragningar

Socialdemokraterna har väckt en motion med yrkande att barn- och ungdomsförvaltningen får i uppdrag att utreda möjligheten till ett pilotprojekt om avgiftsfritt fritidshem för barn mellan 10 och 12 år. Därtill yrkar de att barn- och ungdomsförvaltningen får i uppdrag att utöka informationsinsatserna kring inskriven fritidsverksamhet.

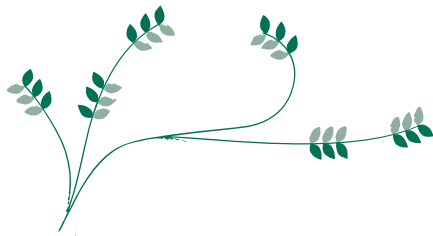
Barn- och ungdomsnämndens remissvar utgår från nämndens uppdrag och mål. Nämndens uppdrag är att fullgöra de uppgifter som följer av huvudmannaskapet för skolväsendet. Det innebär att nämnden bland annat ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med skollagen, läroplaner, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

Med elever i fritidshemmet avses både elever i grundskolan och anpassade grundskolan.

Rättsliga utgångspunkter och styrdokument

Rätt till fritidshem

Av 14 kap. 5 § skollagen framgår att en elev ska erbjudas utbildning i fritidshemmet i den omfattning som behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om eleven har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt. Av 14 kap. 7 § samma lag, framgår att

fritidshem ska erbjudas till och med vårterminen det år då eleven fyller 13 år. Det framgår av 1 kap 11 § skollagen att det för fritidshemmet ska finnas en läroplan. I läroplanen, Lgr22, för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet framgår att del 1, 2 och 4 gäller för fritidshemmet som reglerar vad utbildningen i fritidshemmet ska innehålla.

I Vallentuna kommuns riktlinjer för fritidshem framgår att en elevs vistelsetid i fritidshemmet ska motsvara vårdnadshavares arbetstid/studietid inklusive restid. Rektor för fritidshemsverksamheten har rätt att begära intyg från arbetsgivare/ utbildningsanordnare för att styrka vårdnadshavares arbetstid. Fritidshemmen i kommunen är skyldiga att hålla öppet 52,5 timmar per vecka, vardagar under dagtid. Fritidshemmen har, om behov kan styrkas, skyldighet att hålla öppet kl. 06.00-18.30.

På Vallentuna kommuns hemsida finns både övergripande information om fritidshem, om inskrivning, förutsättningar, öppettider med mera. Mer detaljerad information om varje kommunalt fritidshem i Vallentuna finns också.

Öppen fritidsverksamhet

I 14 kap. 7 § skollagen anges vidare att från och med höstterminen det år då eleven fyller 10 år får öppen fritidsverksamhet erbjudas i stället för fritidshem. Öppen fritidshemsverksamhet är en annan skolform (annan pedagogisk verksamhet) som inte har någon läroplan. I 25 kap. 4 § samma lag anges att den öppna fritidsverksamheten genom pedagogisk verksamhet ska komplettera utbildningen i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan och andra särskilda utbildningsformer i vilka skolplikt kan fullgöras. Verksamheten ska erbjuda barnen möjlighet till utveckling och lärande samt en meningsfull fritid och rekreation.

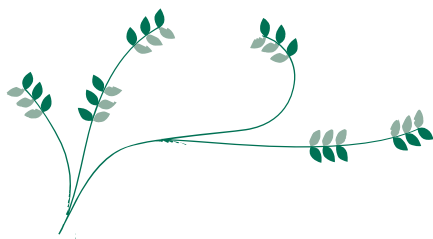
Vallentuna kommun bedriver ingen öppen fritidsverksamhet utan elever mellan 6 och 13 år ska erbjudas plats i fritidshem om de har rätt till en sådan placering.

De kommuner som bedriver öppen fritidsverksamhet har en separat, lägre, peng för verksamheten och vårdnadshavare betalar inte den ordinarie barnomsorgsavgiften. Istället är det ofta en betydligt lägre avgift. Bland dessa kommuner har också flera valt att ta bort avgiften helt. Stockholms stad har nyligen tagit bort avgiften för öppen fritidsverksamhet.

Avgift

Av 14 kap. 12 § framgår att en kommun får ta ut avgift för utbildning i fritidshem som den anordnar.

Av Vallentuna kommuns riktlinjer för fritidshem framgår att vårdnadshavare betalar barnomsorgsavgiften till elevens hemkommun, det vill säga till den kommun där eleven är folkbokförd. Detta gäller även om eleven antingen är inskriven i en fristående verksamhet eller i en annan kommuns verksamhet. Barnomsorgsavgiften ska betalas 12 månader om året även om eleven varit frånvarande på grund av sjukdom eller ledighet. Avgiften debiteras enligt skriftlig överenskommelse från och med det datum som har angivits och till och med uppsägningstidens slut. Om elevens placering har påbörjats under pågående månad beräknas avgiften per dag och utgör 1/30 av aktuell månadsavgift. Vallentuna kommun, liksom alla andra kommuner i Sverige,

tillämpar maxtaxa. Det innebär att avgiften är inkomstrelaterad men med en maximalt högsta avgift per elev.

Mer utredning behövs om 10-12-åringar

I utredningen Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid (SOU 2022:61, s. 152-153), uppmärksammas att elever i åldrarna 10–12 år är inskrivna i fritidshemmet i avsevärt lägre utsträckning än elever i åldrarna 6–9 år. I utredningen framförs att det över lag finns mycket litet kunskap om, och få insatser som riktas till, barn i de här åldrarna. Utredningen konstaterar att det är problematiskt att det finns så lite uppgifter, information och forskning om åldersgruppen. Utredningen föreslog därför att Statens skolinspektion skulle ges i uppdrag att genomföra två kvalitetsgranskningar, med fokus på fritidshem för 10–12-åringar och fokus på öppen fritidsverksamhet för 10–12-åringar som får ges i stället för fritidshem. Skolinspektionen avstyrkte dock förslaget och utredningen SOU 2022:61 har inte ännu lett till några lagförslag eller ytterligare direktiv.

Några förtydliganden

Resurserna till fritidshemmen i Vallentuna

Socialdemokraterna anger i motionen att resurserna till fritidshemmen under lång tid har minskat i Vallentuna och hänvisar till kostnad per elev justerat för inflation. Någon närmare beskrivning av var detta påstående härrör från lämnas inte.

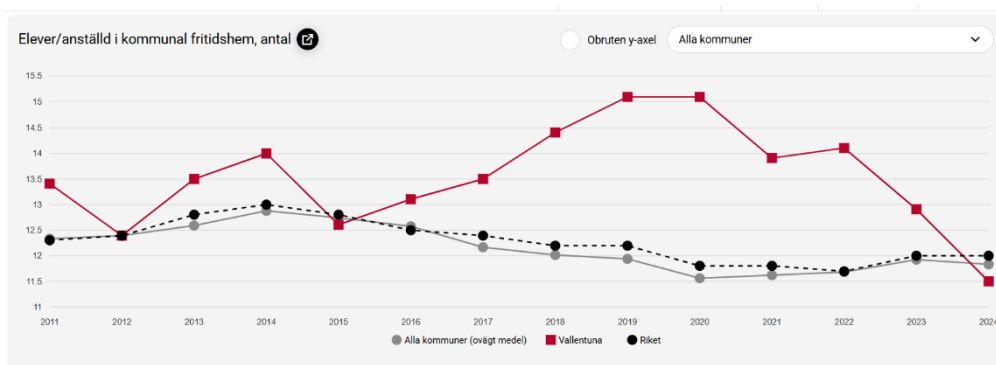
Som framgår nedan var kostnaden för kommunalt fritidshem per inskriven elev 36 734 kr år 2023 och 42 689 kr år 2024¹:

Nyckeltal		Område	2023	2024
✓ Kostnad kommunalt fritidshem, kr/inskrivet barn	▲ ▼ ↻ 🔍 📄	Vallentuna	36 734	42 689
Kostnad personal kommunalt fritidshem, kr/inskrivet barn	▲ ▼ ↻ 🔍 📄	Vallentuna	24 406	29 544
Kostnad övrigt kommunalt fritidshem, kr/inskrivet barn	▲ ▼ ↻ 🔍 📄	Vallentuna	4 842	5 311
Nettokostnad lokaler kommunalt fritidshem, kr/inskrivet barn	▲ ▼ ↻ 🔍 📄	Vallentuna	7 486	7 821

I bilden över antal elever per anställd i det kommunala fritidshemmet framgår att resurserna, sett till antal elever per anställd, sedan 2019 har ökat på så sätt att antalet elever per anställd då var drygt 15, till att 2024 vara 11,5 elever per anställd. Bilden visar också att Vallentuna är under rikssnittet²:

¹ Siffror och bild från Kolada januari 2026. Avser som senast år 2024 då rapporteringen av resultaten för år 2025 inte ännu är klar.

² Se ovan.

I Vallentuna kommun var skolpengen för fritidshemmet

- 2024 39 300 kr per elev och år,
- 2025 40 300 kr per elev och år (ökning med 2,54%) och
- 2026 41 300 kr per elev och år (ökning med 2,48 %).³

De tre ovan beskrivna parametrarna visar sammantaget på en ökning av resurser under de senaste åren, vilket skiljer sig från den bild som motionären för fram.

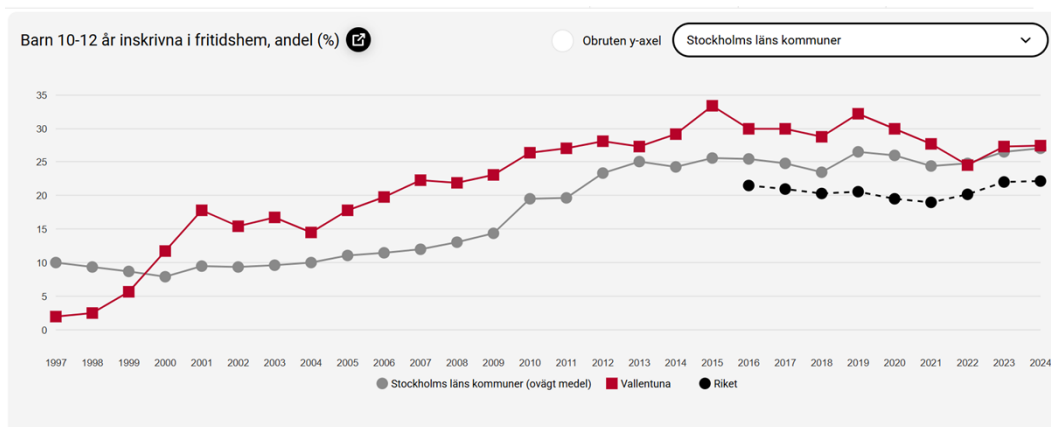
Deltagandet i fritidshemsverksamheten för elever 10-12 år ökar

Socialdemokraterna anger i motionen att deltagandet i fritidsverksamheten bland barn mellan 10 och 12 år har minskat under lång tid i Vallentuna. 2024 var deltagandet 27,5 %. Det stämmer att andelen elever mellan 10 och 12 år inskrivna i fritidshem längre tillbaka i tiden minskade. Mellan 2019 och 2022 skedde en nedgång från 32,2 % till 24,6 %. Detta var under pandemiåren då många vårdnadshavare arbetade hemifrån och bedömningen är att minskningen beror på de ändrade levnadssätt som rådde då. I nämndens verksamhetsberättelse 2024 framgår: *Barn i gruppen från årskurs 4 till årskurs 6 är i mindre utsträckning inskrivna i fritidshem. En anledning är att barn i den gruppen istället väljer andra fritidsaktiviteter.* Men de senaste åren, det vill säga åren efter pandemin, har istället en liten ökning skett då andelen inskrivna elever 2023 var 27,4 % och 2024 27,5 %. Bilden visar också att Vallentuna kommun har en högre inskrivningsgrad än Stockholms läns kommuner (2023: 26,6% och 2024: 27%) och även för riket⁴:

Nyckeltal		Område	2023	2024
Barn 10-12 år inskrivna i fritidshem, andel (%)	al ≈ s i	Vallentuna	27.4	27.5
▼ Barn 6-12 år inskrivna i fritidshem, andel (%)	al ≈ s i	Vallentuna	63	64
Barn 6-9 år inskrivna i fritidshem, andel (%)	al ≈ s i	Vallentuna	92.0	91.3

³ Vallentuna kommuns beslut om skolpengsnivåer för åren 2024, 2025 och 2026

⁴ Siffror och bild från Kolada januari 2026. Avser som senast år 2024 då rapporteringen av resultaten för år 2025 inte ännu är klar.

För elever i åldern 10-12 sker det en tydligt sjunkande inskrivningsgrad i fritidshemmet från det att eleverna börjar årskurs 4 tills de är i slutet av årskurs 6. Antalet inskrivna elever i årskurs 4 var vid höstterminsstarten 382 och vid vårterminens slut 186 elever. Antalet elever vid höstterminsstarten i årskurs 6 som var inskrivna var 57 och vid vårterminens slut 20 elever.⁵ Det sker således en månatlig minskning av antalet inskrivna elever i takt med deras stigande ålder.

Rätten till fritidshem styrs av vårdnadshavares förvärvsarbete eller studier

Syftet med motionen är enligt Socialdemokraterna att öka inskrivningsgraden i fritidshemmet och ge *alla* barn och unga, oavsett bakgrund, en god fritid och uppväxt. Fritidshemmet är till för att barn ska ha en meningsfull fritid när föräldrarna arbetar eller studerar och barnen inte är i skolan.⁶ Det är således, som framgår i ovan återgiven lagstiftning, vårdnadshavares arbets-, studie- och restider som styr om och när en elev har rätt att gå i inskriven fritidshemsverksamhet eller inte. Det är därmed inte så att alla elever i åldern 10-12 år har rätt att gå på fritids.

Avgiftsfritt fritids skulle innebära stora ökade kostnader för kommunen

Av samtliga elever folkbokförda i Vallentuna kommun som var inskrivna i fritidshemmet i januari 2026, gick 469 elever, eller 22 %, i årskurs 4-6 (10-12-åringarna).

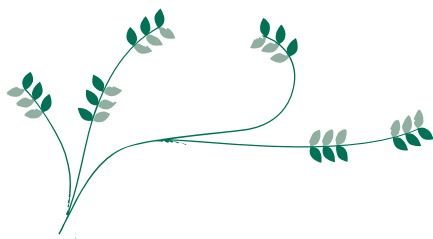
Den avgift som en fritidshemsplacering innebär för vårdnadshavare är 2026 2 % av inkomsten, eller 1 231 kr per månad (maxtaxa) för det första barnet. Per år är det 14 772 kr. För barn 2 och 3 är avgiften 616 kr per månad (maxtaxa) och 7 392 kr per år.

Vallentuna kommun erhöll år 2025 totalt 21 053 352 kronor i vårdnadshavaravgifter avseende fritidshem⁷. Om cirka 22 procent av eleverna i fritidshem antas omfattas av avgiftsfrihet i åldern 10-12 år, skulle detta, beräknat utifrån 2025 års avgiftsnivåer, kunna medföra minskade intäkter

⁵ Siffror från januari 2026 ur IST Administration

⁶ <https://utbildningsguiden.skolverket.se/grundskolan/om-forskoleklass-och-grundskola/om-fritidshemmet>

⁷ Uppgifter om vårdnadshavaravgifter baseras på erhållna avgifter för helåret 2025.

för kommunen om upp till cirka 4,6 mnkr per år. Beräkningen utgår från genomsnittliga avgiftsintäkter och tar inte hänsyn till om barnen i åldersgruppen utgör barn 1, 2 eller 3 i hushållet enligt maxtaxans regelverk, eftersom förvaltningens verksamhetssystem inte möjliggör att denna uppdelning tas fram. Mot denna bakgrund bedöms beräkningen utgöra ett övre takskenario. Den faktiska intäktsminskningen bedöms sannolikt bli något lägre, eftersom en andel av eleverna i åldersgruppen utgör barn 2 eller 3 och därmed redan omfattas av en lägre avgift.

Då motionens förslag om att erbjuda avgiftsfri fritidshemsverksamhet syftar till att öka deltagandet i fritidshem är det svårt att i nuläget beräkna den totala ekonomiska påverkan för kommunen. Ett införande av avgiftsfri fritidshemsverksamhet innebär dock ett direkt intäktsbortfall motsvarande nuvarande vårdnadshavaravgifter. Om deltagandet i fritidshem ökar till följd av förslaget uppstår därutöver ökade kostnader, eftersom fritidshemspeng utgår per inskriven elev. Detta innebär att kommunens kostnader inom rambudgeten för skolpeng ökar i takt med antalet inskrivna elever, vilket medför en ökad nettokostnad för kommunen som behöver finansieras genom utökad budgetram. Fritidshemspengen är en volymstyrd ersättning och utgör ett gynnande beslut per elev, vilket innebär att kostnadsökningar inte kan hanteras genom omprioriteringar inom befintlig rambudget för skolpeng under pågående budgetår, utan behöver finansieras genom utökad budgetram.

Personalplaneringen skulle försvåras

Det är ostridigt att andelen elever inskrivna på fritidshem minskar ju äldre eleverna blir vilket korrelerar med att omsorgsbehovet sjunker med stigande ålder. Det finns en farhåga och risk för avsevärda svårigheter i personalplaneringen att inskrivna elever ändå väljer att inte gå på fritids då det i praktiken inte finns något incitament från vårdnadshavares sida att förmå elever att delta i fritidshemmets verksamhet när det inte kostar något att vara där.

Slutsatser

Med hänvisning till redogörelsen ovan kan konstateras att ett införande av avgiftsfritt fritidshem i den inskrivna fritidshemsverksamheten skulle innebära en förlust av intäkter om ca 4,6 miljoner kronor per år. En elevs placering i fritidshemmet styrs av vårdnadshavares arbets-, eller studietider och restider vilket innebär att alla elever inte har någon rätt till fritids. De kommuner som infört avgiftsfrihet för elever i åldrarna 10-12 har gjort det inom verksamheten öppen fritidsverksamhet och inte inom det inskrivna fritidshemmet. På Vallentuna kommuns hemsida finns information om fritidshemmet och varje skola lämnar i samband med skolplacering information om fritidshemmet till eleverna.

Det finns mot dessa bakgrunder inte skäl att uppdraga åt barn- och ungdomsförvaltningen att utföra de föreslagna utredningarna och uppgifterna.

Remiss

Motion (S) om att erbjuda avgiftsfritt fritids

Svar på remissen önskas senast: **2026-04-01**

Hos oss handläggs ärendet av **Handläggare**

Remissvaret sänds elektroniskt till registrator.klk@vallentuna.se

Förlängd remisstid begärs snarast hos handläggaren.

Emelie Hallin

Bilagor:

Bifogade handlingar

Motion till Kommunfullmäktige 6 oktober 2025

Erbjud avgiftsfritt fritids för våra mellanstadieelever

Fritidshemmet ska vara en självklar del av skoldagen och för många barn och föräldrar är fritidshemmet en omtyckt och viktig verksamhet. Tyvärr har resurserna till fritidshemmen minskat (kostnad per elev justerat för inflation) under lång tid i Vallentuna, vilket har påverkat kvaliteten och tillgängligheten. Det är oroande att deltagandet i fritidsverksamheten bland barn mellan 10-12 år har minskat under lång tid i Vallentuna. 2024 var deltagandet så lågt som 27,5 %. För familjer som har flera barn i förskole- och skolålder och ensamstående föräldrar kan avgifterna vara kännbara.

Skolan och fritidshemmet har ett så kallat kompensatoriskt uppdrag. Fritidshemmet kan främja barns utveckling, inklusive kunskaper, samarbetsförmåga, självkänsla och sociala kompetenser. Fritidshemmet kan även spela en viktig roll i att förebygga utanförskap och kriminalitet genom att erbjuda en trygg och meningsfull miljö.

Vi socialdemokrater tycker därför att det finns anledning att fler av de äldre barnen i Vallentuna ska vara inskrivna och ta del av utbildning inom fritidshem. Socialdemokraterna föreslår att barn- och ungdomsförvaltningen får i uppdrag att utreda möjligheten till ett pilotprojekt i Vallentuna. Projektet går ut på att erbjuda avgiftsfritt fritidshem för barn i åldern 10-12 år. Syftet är att öka inskrivningsgraden i fritidshemmet och ge alla barn och unga, oavsett bakgrund, en god fritid och uppväxt.

Att införa avgiftsfritt fritidshem skulle inte bara vara ett steg mot en mer jämlik barndom utan även en investering i framtiden. Trygga barn lyckas bättre i skolan och livet.

Mot bakgrund av ovanstående så yrkar Socialdemokraterna följande:

- Att barn- och ungdomsförvaltningen får i uppdrag att utreda möjligheten till ett pilotprojekt om avgiftsfritt fritidshem för barn mellan 10-12 år.
- Att barn- och ungdomsförvaltningen får i uppdrag att utöka informationsinsatserna kring inskriven fritidsverksamhet.

För den socialdemokratiska gruppen i kommunfullmäktige

Sandra Rudeberg

